

UZASADNIENIE

Pozwem, który wpłynął do tut. Sądu dnia 22 czerwca 2009 r. powód – (...)GmbH (Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawa austriackiego) z siedzibą w W.w Austrii wniósł o ustalenie nieistnienia uchwały (...)nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki (...) sp. z o.o.z siedzibą w W.z dnia 21 maja 2009 r. Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego - (...) sp. z o.o.z siedzibą w W.kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, iż był wspólnikiem pozwanego. Dnia 22 października 2008 r. zawarł umowę sprzedaży 2 464 udziałów w spółce pozwanego na rzecz spółki (...) sp. z o.o.Umowa spółki pozwanego przewiduje w § 10 wymóg uzyskania zgody Zgromadzenia Wspólników spółki pozwanego na „zbycie lub zastawienie udziałów”. Dnia 4 września 2008 r. za zgodą ówczesnych wspólników spółki pozwanego podjęta została pisemna uchwała bez odbycia Zgromadzenia Wspólników spółki pozwanego w przedmiocie udzielenia zgody na sprzedaż przez powoda przysługujących mu udziałów na rzecz spółki (...) sp. z o.o.Dnia 22 stycznia 2009 r. do Sądu Rejonowego dla (...)w Warszawie XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wpłynął wniosek pozwanego o dokonanie zmian w rejestrze przedsiębiorców KRS dla spółki pozwanego, a w szczególności dotyczących ujawnienia zmian danych wspólników, tj. ujawnienia faktu objęcia przez dotychczasowego wspólnika 2 464 udziałów w spółce pozwanego, co było związane z uprzednim zawarciem umowy sprzedaży tychże udziałów w dniu 22 października 2008 r. przez powoda. Przedmiotowy wniosek o dokonanie zmian w rejestrze przedsiębiorców KRS dotyczył wykreślenia z akt rejestrowych spółki pozwanego informacji, że powód jest wspólnikiem pozwanego. Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2009 r. Sąd Rejonowy dla (...)w Warszawie wykreślił powoda jako wspólnika pozwanego z akt rejestrowych prowadzonych dla spółki pozwanego. Przedmiotowe postanowienie sądu rejestrowego z dnia 30 stycznia 2009 r. zostało doręczone pozwanemu w dniu 10 lutego 2009 r. Nie zostało zaskarżone i jest prawomocne. Powód wskazał również, iż w dniu 6 maja 2009 r. do Sądu Rejonowego dla (...)w Warszawie XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wpłynął wniosek o ujawnienie zmiany w rejestrze przedsiębiorców KRS dla spółki pozwanego, poprzez wpisanie powoda jako wspólnika pozwanego, rzekomo posiadającego 2 464 udziały w spółce pozwanego. Do przedmiotowego wniosku z dnia 6 maja 2009 r. dołączono listę wspólników pozwanego, na której jako wspólnik został wymieniony powód. Na podstawie tego wniosku sąd rejestrowy wydał w dniu 12 maja 2009 r. postanowienie o dokonaniu zmian danych rejestrowych pozwanego stosownie do treści wniosku z dnia 6 maja 2009 r. Dnia 26 maja 2009 r. powodowi doręczono list polecony – pismo pozwanego z dnia 6 maja 2009 r. zawierające zaproszenie na Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki pozwanego, które zwołane zostało na dzień 21 maja 2009r. W dniu 16 czerwca 2009 r. powodowi doręczono protokół Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki pozwanego z dnia 21 maja 2009 r. zawierający treść uchwał, w tym uchwały nr 4. Stosownie do treści doręczonego powodowi protokołu, Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki pozwanego, które rzekomo odbyło się w dniu 21 maja 2009 r. podjęło uchwałę (...)o niewyrażeniu zgody na zawarcie przez powoda umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r. Jednakże już w dniu 4 września 2008 r. podjęto uchwałę dotyczącą ustalenia zgody na zbycie udziałów przysługujących wówczas powodowi na rzecz spółki (...) Sp. z o.o.Konsekwencją wyrażenia tej zgody było zawarcie przez powoda umowy sprzedaży udziałów w spółce pozwanego w dniu 22 października 2009 r.

Powód podniósł ponadto, iż posiada interes prawny w żądaniu określonym w pozwie na podstawie art. 189 k.p.c. Wskazał, iż jego interes należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego stosunku prawnego lub prawa – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery jego uprawnień. Zdaniem powoda w przedmiotowej sprawie należy jednoznacznie ustalić nieistnienie uchwały (...) z dnia 21 maja 2009 r., a tym samym usunąć z obrotu prawnego wadliwą uchwałę z uwagi na to, że jest ona bezprzedmiotowa i jako taka nie może wywierać skutków prawnych w odniesieniu do stanu prawnego, który został jednoznacznie uprzednio rozstrzygnięty w dniu 4 września 2008 r. i którego konsekwencją było zawarcie umowy sprzedaży udziałów w spółce pozwanego na rzecz podmiotu trzeciego, który wykonywał prawa głosu z nabytych od powoda udziałów w spółce pozwanego (pozew, k. 2-8).

Ponieważ odpowiedź na pozew z dnia 26 sierpnia 2009 r. pozwanego została na podstawie art. 479^{8a} § 5 k.p.c. zarządzeniem z dnia 21 września 2009 r. zwrócona, tut. Sąd wydał w dniu 21 września 2009 r. wyrok zaoczny, którym ustalił nieistnienie uchwały (...)nadmierzającego zgromadzenia wspólników spółki (...) Sp. z o.o.z siedzibą w W.podjętej w dniu 21 maja 2009 r. oraz zasądził od pozwanego (...) Sp. z o.o.z siedzibą w W.na rzecz powoda (...)GmbH z siedzibą w W.kwotę 2 377 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (wyrok zaoczny, k. 90).

W sprzeciwie od wyroku zaocznego pozwany (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wniósł o uchylenie w całości wyroku zaocznego i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany podniósł, iż zaprzecza wszystkim twierdzeniom powoda wskazanym w pozwie za wyjątkiem tych, które zostały wyraźnie przez niego przyznane. W pierwszej kolejności pozwany podniósł, iż powód nie ma interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa. Pozwany zakwestionował twierdzenie powoda co do podjęcia uchwały wspólników w dniu 4 września 2008 r. Jednakże nawet, gdyby przyjąć za prawdziwe twierdzenia powoda i uznać, że uzyskał zgodę na zbycie udziałów w pozwanej spółce na podstawie uchwały wspólników z dnia 4 września 2008 r., a więc nie jest wspólnikiem pozwanej spółki – to zdaniem pozwanego nie ma on interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia uchwały Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. Jak wynika z pozwu, interes prawny powoda wyraża się w zapewnieniu wykonania postanowień umowy sprzedaży zbycia udziałów w pozwanej spółce, zawartej w dniu 22 października 2009r. Właściwą drogą realizacji interesu prawnego powoda jest zatem egzekwowanie jego praw z umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r., co może być przez niego realizowane poprzez wystąpienie z roszczeniem o świadczenie za zbyte udziały do ich nabywcy, tj. spółki (...) Sp. z o.o. Jak przyznał sam powód, wystąpił on już na drogę sądową ze stosownym roszczeniem o zapłatę przeciwko spółce (...) Sp. z o.o., a sprawa toczy się przed Sądem Okręgowym w Warszawie pod sygn. akt XVI GC 631/09. Skuteczność umowy sprzedaży, a więc również istnienie i ważność uchwały z dnia 4 września 2008 r. będą podlegać badaniu jako przesłanki powództwa powoda. Należy więc uznać, że powód nie tylko może realizować swój interes prawny poprzez wytoczenie powództwa o zasądzenie, ale również faktycznie go realizuje. W ocenie pozwanego żądanie powoda wyrażone w treści pozwu jest niezrozumiałe i niecelowe, gdyż nawet uwzględnienie żądania pozwu nie doprowadziłoby do realizacji interesu pozwanego. Dochodzenie roszczenia z umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r. zapewnia mu bowiem dalej idącą ochronę niż wyrok o charakterze deklaratoryjnym uwzględniający żądanie powoda w niniejszej sprawie. Zdaniem pozwanego skoro powód twierdzi, że wspólnicy pozwanej spółki wyrazili zgodę na zbycie przez niego udziałów na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. w uchwale z dnia 4 września 2008 r. i na podstawie tego twierdzenia dochodzi roszczeń z tej umowy w drodze powództwa o zasądzenie, należy uznać, że brak jest po jego stronie interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia uchwały Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki z dnia 21 maja 2009 r. W konsekwencji powództwo zasługuje na oddalenie z powodu jego bezzasadności już z uwagi na brak interesu prawnego powoda.

Ponadto w żadnym przypadku – tzn. niezależnie od tego, czy przyjmie się, że powód nie jest wspólnikiem pozwanej spółki, ponieważ skutecznie zbył jej udziały, czy też że pozostaje jej wspólnikiem, ponieważ umowa sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r. jest nieważna wobec podjęcia uchwały Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. – nie można stwierdzić, że uchwała Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. nie istniała, a więc uznać ją za uchwałę nieistniejącą. W świetle stanowiska prezentowanego zarówno przez Sąd Najwyższy na gruncie Kodeksu spółek handlowych, jak i przedstawicieli doktryny pojęcie tzw. uchwał nieistniejących, zaliczanych do szerszej kategorii negotiorum non-existent, powinno być definiowane wąsko. Co więcej zasadność wyróżniania takiej kategorii zgromadzeń spółek kapitałowych jest przez część autorów w ogóle kwestionowana na gruncie obowiązującego Kodeksu spółek handlowych. W doktrynie i orzecznictwie kładzie się nacisk na ograniczenie podważania uchwał w trybie art. 189 k.p.c., a tym samym wąską wykładnię pojęcia uchwały nieistniejącej, mogącą mieć zastosowanie tylko do szczególnie rażących naruszeń w podejmowaniu uchwał, które skutkują tym, że w ogóle można mówić o istnieniu uchwały. Przemawia za tym fakt, że koncepcja uchwał nieistniejących została wypracowana przez doktrynę i orzecznictwo na gruncie kodeksu handlowego, który przewidywał jedynie możliwość uchylenia wadliwych uchwał. Wyróżnienie uchwał nieistniejących było w takim stanie prawnym remedium dla usuwania skutków rażących

naruszeń. W praktyce koncepcja ta powodowała wiele wątpliwości interpretacyjnych i wpływała ujemnie na pewność obrotu prawnego, ponieważ niewypracowano powszechnie aprobowanych i jednolitych kryteriów wyróżniania uchwał nieistniejących. Z tego powodu w Kodeksie spółek handlowych ustawodawca wprowadził sankcję nieważności uchwał wspólników i tym samym przyjął dychotomiczny podział sankcji: nieważność i uchylenie, a w konsekwencji tego dwa tryby podważania uchwał wspólników. Możliwość podniesienia nieważności uchwały przez każdego i w każdym czasie przewidziana w art. 252 § 4 k.s.h. dostatecznie chroni wszystkich ewentualnych poszkodowanych. Ponadto stosowanie art. 189 k.s.h. zostało *experssis verbis* wyłączone przy powództwie o stwierdzenie nieważności uchwały. Poza tym można stwierdzić, że gdyby ustawodawca chciał wyraźnie wprowadzić stosowanie instytucji uchwał nieistniejących do Kodeksu spółek handlowych, to zrobiłby tak jak w Prawie spółdzielczym.

Pozwany wskazał również, iż w jego ocenie uchwała z dnia 21 maja 2009 r. została podjęta prawidłowo i jest w pełni skuteczna, co neguje dopuszczalność pozwu w niniejszej sprawie (sprzeciw od wyroku zaocznego, k.120-159).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spółka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. została zawiązana dnia 27 listopada 2002 r. przez spółkę prawa austriackiego działającą pod firmą (...)GmbH z siedzibą w W.. Pierwotnie kapitał zakładowy spółki wynosił 200 000 zł i dzielił się na równe i niepodzielne udziały, o wartości nominalnej 500 zł każdy. Wszystkie 400 udziałów w kapitale zakładowym objęte zostały przez jedynego wspólnika: spółkę prawa austriackiego (...)GmbH z siedzibą w W..

Dnia 16 listopada 2005 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki (...) Sp. z o.o. podjęło uchwałę (...) w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego Aktu Założycielskiego Spółki.

Zgodnie z § 10 aktu założycielskiego spółki udziały mogły być zbywane i oddawane w zastaw. Zbycie lub zastawienie udziałów wymagało uchwały Zgromadzenia Wspólników. Zbycie lub zastawienie udziałów wymagało również formy pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi.

W czasie istnienia spółki (...) Sp. z o.o. jej kapitał zakładowy był kilkakrotnie podwyższany, tak że w 12 lutego 2007 r. jego wysokość osiągnęła kwotę 4 992 000 zł.

Dowód: uchwała (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki pod firmą (...) Sp. z o.o. w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego aktu założycielskiego spółki (k. 185-188) odpis pełny z KRS (k. 165-170).

Dnia 8 września 2008 r. została podjęta uchwała wspólników spółki (...) Sp. z o.o. dotycząca wyrażenia zgody na zbycie udziałów w tej spółce. Członkowie zarządu E. H. uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki (...) GmbH z siedzibą w W. oraz A. G. uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki (...) GmbH z siedzibą w W. oświadczyli, iż spółki (...) GmbH oraz (...) GmbH posiadają wszystkie 9 984 udziały w spółce (...) Sp. z o.o. i dysponują wszystkimi 9 984 głosami na Zgromadzeniu Wspólników Spółki. Zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h. wyrazili zgodę na głosowanie pisemne i podjęli uchwałę o następującej treści: „zgodnie z § 10 ust. 2 umowy spółki oświadczyli, iż wyrażają zgodę na zbycie 2 464 udziałów spółki (...) Sp. z o.o., będących w posiadaniu spółki (...) GmbH na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.”. Uchwała ta weszła w życie w dniu jej podjęcia. Za uchwałą zostały oddane 9 984 głosy i tym samym została ona podjęta jednomyślnie.

Dowód: uchwała wspólników (k. 26-27).

W dacie podjęcia uchwały z dnia 8 września 2008 r. w przedmiocie wyrażenia zgody na zbycie udziałów wspólnikami spółki (...) sp. z o.o. były (...) GmbH z siedzibą w W. oraz (...) GmbH z siedzibą w W..

Dowód: odpis pełny z KRS (...) sp. z o.o. (k. 165-170), okoliczność bezsporna.

Dnia 22 października 2008 r. pomiędzy (...) GmbH z siedzibą w W. w Austrii, jako sprzedającym oraz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., jako kupującym została zawarta umowa sprzedaży udziałów. Sprzedający oświadczył, iż jest

właścicielem 2 464 udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy, stanowiących 24, 68 % kapitału zakładowego spółki (...) Sp. z o.o.

Na mocy zawartej umowy sprzedający (...)GmbH sprzedał kupującemu (...) Sp. z o.o. 2 464 udziały w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. o wartości nominalnej 500 zł każdy, na warunkach określonych w umowie.

Strony ustaliły cenę udziałów na kwotę 2 145 530 zł. Płatność za nabywane udziały miała zostać dokonana w 71 miesięcznych ratach, z tego 70 równych rat po 30 485 zł oraz ostatnia 71 rata w kwocie 11 580 zł. Raty te miały być płatne w ostatnim dniu miesiąca poczynając od listopada 2008 r., na rachunek bankowy sprzedającego.

Dowód: umowa sprzedaży udziałów (k. 24-25).

Pismem z dnia 6 maja 2009 r. spółka (...) GmbH została poinformowana o zwołaniu na dzień 21 maja 2009 r. na godz. 9:00 do siedziby spółki w W. przy ul. (...), Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. oraz porządku obrad, w tym m. in. podjęciu uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na zawarcie przez (...) GmbH i (...) Sp. z o.o. umowy sprzedaży udziałów spółki z dnia 22 października 2008 r. Pismo to zostało wysłane do spółki (...) GmbH za pośrednictwem Poczty w dniu 6 maja 2009 r.

Dowód: pismo (k. 28-29); koperta (k. 30).

W dniu 21 maja 2009 r. o godz. 9:00 w siedzibie spółki (...) Sp. z o.o. odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników tej spółki, działając na podstawie § 10 umowy spółki podjęło uchwałę (...), w której postanowiło nie wyrazić zgody na zawarcie przez (...) GmbH i (...) Sp. z o.o. umowy sprzedaży udziałów spółki z dnia 22 października 2008 r., tj. umowy, która dotyczyła sprzedaży do (...) Sp. z o.o. przez (...) GmbH 2 464 udziałów spółki. Za tą uchwałą oddano 7 520 głosów i tym samym uchwała (...) została podjęta jednogłośnie.

Na ww. Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników obecny był J. J. reprezentujący (...) GmbH – 7 520 udziałów, nie stawiał się wspólnik (...) GmbH posiadający 2 464 udziały.

Dowód: protokół Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. odbytego w W. w dniu 21 maja 2009 r. (k. 31-36); lista obecności (k. 37).

Wyrokiem z dnia 9 września 2011 r., wydanym w sprawie XVI GC 631/09, Sąd Okręgowy w Warszawie XVI Wydział Gospodarczy zasądził od spółki (...) sp. z o.o. na rzecz (...) GmbH (powoda niniejszej sprawie) kwotę 213 395 zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu tytułem ceny za sprzedane na podstawie umowy z dnia 22 października 2008 r. udziały w spółce (...) Sp. z o.o.

Dowód: wyrok z dnia 9 września 2011 r. (k. 594 - 595), okoliczność bezsporna.

Wyrokiem zaocznym z dnia 12 października 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Gospodarczy XX Wydział Gospodarczy w sprawie z powództwa (...) z siedzibą w W. w Austrii przeciwko (...) Sp. z o.o. o ustalenie nieistnienia uchwały, toczącej się pod sygn. akt XX GC 565/11 ustalił, że uchwała wspólników spółki (...) Sp. z o.o. w W. z dnia 4 września 2008 r., dotycząca wyrażenia zgody na zbycie udziałów własnych spółki nie istnieje.

Dowód: wyrok zaoczny z dnia 12 października 2011 r. (k. 61, akt sprawy o sygn. XX GC 565/11).

Sąd zważył co następuje:

Powyżej przedstawiony stan faktyczny ustalony został w oparciu o twierdzenia stron wyraźnie przyznane bądź niezaprzeczone przez przeciwnika (art. 229 i 230 k.p.c.) oraz złożone w toku postępowania dokumenty.

Pozostaje przy tym bez znaczenia, że dokumenty złożone zostały w kserokopiach, skoro żadna ze stron nie kwestionowała zgodności ich treści z oryginałami, a Sąd nie znalazł przyczyn by powziąć w tym zakresie jakiegokolwiek wątpliwości z urzędu.

Wyjaśnić należy, że ustalając stan faktyczny Sąd pominął zeznania świadków P. B. oraz I. T., zeznania te nie dotyczyły bowiem okoliczności, które miały dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.).

W rozpoznawanej sprawie powód spółka prawa austriackiego (...) GmbH z siedzibą w W. w Austrii – wniósł o ustalenie nieistnienia uchwały (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki (...) Sp. z o.o. z dnia 21 maja 2009 r. Jako podstawę prawną swojego roszczenia powód wskazał art. 189 k.p.c.

Na wstępie rozważań podkreślenia wymagało, iż wobec sformułowanego żądania niniejszego powództwa, w którym powód jednoznacznie określił, iż domaga się ustalenia nieistnienia uchwały, żądanie to wyznaczało zakres rozpoznania sprawy i granice orzekania przez Sąd (art. 321 k.p.c.).

Wskazać należy, iż ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych przewiduje dwa różne środki zmierzające do uchylecia skutków wadliwych uchwał wspólników. Po pierwsze zgodnie z art. 249 § 1 k.s.h. uchwała zgromadzenia wspólników może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o jej uchylenie, jeżeli jest sprzeczna z umową spółki; jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, a zarazem godzi w interesy spółki; jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, a zarazem ma na celu pokrzywdzenie wspólnika. Po drugie środkiem zmierzającym do usunięcia wadliwości uchwały wspólników, przewidzianym w kodeksie spółek handlowych w art. 252 § 1 k.s.h. jest powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą.

Powód – (...) stanął na stanowisku, iż wobec skutecznego zbycia udziałów w pozwanej spółce, nie jest wspólnikiem pozwanego. W tej sytuacji zdaniem powoda niniejsze powództwo o ustalenie nieistnienia uchwały jest jedynym dopuszczalnym dla niego – jako byłego wspólnika pozwanego trybem przewidzianym dla usunięcia z obrotu prawnego wadliwej i nieistniejącej uchwały podjętej przez osoby nieuprawnione.

Tym samym powód wywiódł, iż jako były wspólnik pozwanego, obecnie nie może wystąpić z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały (...) na podstawie art. 252 § 1 zd 2 k.s.h., nie posiada bowiem legitymacji do jej zaskarżenia. Może jednak zaskarżyć uchwałę tę na podstawie art. 189 k.p.c.

Odnosząc się do stanowiska powoda wskazać należy, iż przepis art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. w sprawach o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z prawem wyłącza zastosowanie art. 189 k.p.c. Natomiast w literaturze pojawiły się rozbieżności dotyczące zakresu tego wyłączenia. Według pierwszego z poglądów wyłączenie zawarte w art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. może oznaczać, iż zakaz stosowania art. 189 k.p.c., odnosi się wyłącznie do osób lub organów wymienionych w art. 250 k.s.h., a inne podmioty będą mogły w dalszym ciągu domagać się na podstawie art. 189 k.p.c. ustalenia nieważności uchwały, jeżeli mają w tym interes prawny. Zdaniem zwolenników przeciwnego poglądu treść art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. wyłącza zastosowanie art. 189 k.p.c. nie tylko wobec osób wymienionych w art. 250 k.s.h., ale także wobec wszystkich innych osób, nawet gdyby miały interes prawny do wniesienia powództwa ustalającego. Za tym stanowiskiem przemawia przyznanie legitymacji czynnej do wniesienia powództwa o uchylenie i stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia wyłącznie osobom wymienionym w art. 250 k.s.h. Z kolei formułując wyłączenie stosowania art. 189 k.p.c. ustawa nie określa w żaden sposób jego zakresu podmiotowego. Stanowisko to zostało również zaaprobowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 1 marca 2007 r., sygn. III CZP 94/06 skład orzekający przyjął taką interpretację art. 252 § 1 zd 2 k.s.h., zgodnie z którą została generalnie wyłączona dopuszczalność stosowania art. 189 k.p.c. w odniesieniu do powództw o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników. Sąd Najwyższy sprzeciwił się wyrażonemu w piśmiennictwie pogładowi opowiadającemu się za traktowaniem zawartego w art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. wyłączenia stosowania art. 189 k.p.c. jako ograniczonego podmiotowo jedynie do osób wymienionych w art. 250 k.s.h. Zdaniem Sądu Najwyższego, wykładania odmienna, spotykana w piśmiennictwie, sprowadza do absurdu konstrukcję zaskarżenia uchwał wspólników, ponieważ osoby wymienione w art. 250 k.s.h., najbardziej dotknięte skutkami uchwał, mogłyby

je skarżyć tylko w ciągu sześciu miesięcy od ich podjęcia, natomiast inne podmioty niewymienione w tym przepisie mogłyby to uczynić w każdym czasie. Wadliwość interpretacji sprowadzającej się do tezy o ograniczonym podmiotowo wyłączeniu stosowania art. 189 k.p.c. ujawnia się jaskrawo na przykładzie wspólnika, który głosował za przyjęciem uchwały, oraz wspólnika który głosował przeciw uchwale i zażądał zaprotokołowania swego sprzeciwu. Pierwszy z nich – w razie zaaprobowania kwestionowanej wykładni – mógłby zaskarżyć uchwałę w każdym czasie na podstawie art. 189 k.p.c., natomiast drugi mógłby domagać się stwierdzenia jej nieważności na podstawie art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. jedynie w ciągu sześciu miesięcy od dnia jej powzięcia. Negowana interpretacja prowadziłaby więc do nierównego traktowania wspólników, co pozostawałoby w sprzeczności z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Z uwagi na powyższe niezależnie od ustalenia, czy powód – (...) GmbH jest, czy nie jest wspólnikiem pozwanego to i tak nie miałby on legitymacji czynnej do wystąpienia z powództwem o uchylenie i stwierdzenie nieważności uchwały nr 4 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników na podstawie art. 189 k.p.c. Przepis art. 252 § 1 zd 2 k.s.h. wyłącza bowiem zastosowanie art. 189 k.p.c.

Niemniej jednak w niniejszej sprawie powód formułując roszczenie wniósł o ustalenie nieistnienia uchwały wspólników. Należało zatem rozważyć, czy powództwo takie było dopuszczalne w świetle obowiązujących przepisów.

W kodeksie spółek handlowych, pomimo wprowadzenia dychotomicznego podziału wadliwych uchwał na: zaskarżalne (art. 249 k.s.h.) i nieważne (art. 252 k.s.h.), nie została rozstrzygnięta kwestia tzw. uchwał nieistniejących. Pomimo wyrażanych wątpliwości odnośnie do odróżnienia kategorii uchwał nieistniejących i nieważnych, w doktrynie przeważa opinia o dopuszczalności powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. o stwierdzenie nieistnienia uchwały zgromadzenia wspólników. Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego uznaje się w dalszym ciągu celowość wyodrębnienia uchwał nieistniejących. Sąd Najwyższy dał temu wyraz m. in. w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 maja 2006 r., w sprawie o sygn. akt V CSK 59/06, w którym wskazał, że zakaz zaskarżania uchwały walnego zgromadzenia na podstawie art. 189 k.p.c. nie dotyczy tzw. uchwał nieistniejących. Zdaniem Sądu Najwyższego ograniczenie stosowania art. 189 k.p.c., o jakim mowa w art. 425 § k.s.h. (art. 252 § 1 k.s.h.), dotyczy wyłącznie uchwał nieważnych – sprzecznych z ustawą, ale nie nieistniejących.

Również Sąd rozpoznający niniejszą sprawę uznał, iż powództwo o stwierdzenie nieistnienia uchwały zgromadzenia wspólników wytoczone na podstawie art. 189 k.p.c., co do zasady jest dopuszczalne.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 grudnia 2008 r. (sygn. II CSK 278/08) Sąd Najwyższy wskazał, że o uchwale nieistniejącej wspólników można mówić wtedy, gdy uchwała została powzięta przez osoby niebędące w rzeczywistości wspólnikami, gdy w ogóle nie doszło do zwołania zgromadzenia wspólników oraz gdy brak było niezbędnego do jej podjęcia kworum lub też uchwała nie uzyskała wymaganej większości głosów. Uchwała wspólników może być uznana za nieistniejącą również w innych sytuacjach, mianowicie wtedy, gdy wyniki głosowania zostały sfalszowane, zaprotokołowano uchwałę bez głosowania lub uchwałę powzięto w sprawie nieumieszczonej w porządku obrad, z wyjątkiem określonym w art. 239 § 1 k.s.h., a także, zgodnie z ogólnymi regułami dotyczącymi nieistniejących czynności prawnych, gdy zastosowano przymus fizyczny wobec wspólników, uchwała została powzięta nie na serio albo treść uchwały jest niezrozumiała i nie można ustalić jej sensu w drodze wykładni.

Jednakże rozważania czy uchwałę (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. można w ogóle uznać za uchwałę nieistniejącą poprzedzone musi być muszą w pierwszej kolejności zbadaniem istnienia przesłanek dopuszczalności powództwa o określonych w art. 189 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Są zatem dwie przesłanki dopuszczalności powództwa o ustalenie, które muszą wystąpić łącznie: 1) interes prawny powoda w ustaleniu istnienia lub nieistnienia 2) stosunku prawnego lub prawa.

Rozpatrując powództwo na gruncie art. 189 k.p.c., w pierwszej kolejności zbadania wymagała zasadnicza przesłanka tego rodzaju powództwa, jaką jest istnienie po stronie powoda interesu prawnego.

Interes ten musi mieć charakter prawny, a nie faktyczny, nadto musi istnieć obiektywnie, aby uzasadniać żądanie ustalenia istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. Jest to warunek umożliwiający dalsze badanie merytoryczne żądania w zakresie istnienia lub nieistnienia ustalonego prawa lub stosunku prawnego. Istnienie interesu prawnego musi być wykazane przez powoda zgodnie z regułami dowodzenia z art. 6 k.c., przy uwzględnieniu, w tym przypadku z uwagi na charakter gospodarczy sprawy, regulacji art. 479¹² § 1 k.p.c. zgodnie z którym powód obowiązany jest podać w pozwie wszystkie twierdzenia oraz dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, chyba że wykaże, iż ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynika później.

W niniejszej sprawie powód uzasadniając istnienie interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia uchwały (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. podniósł, iż należy jednoznacznie ustalić jej nieistnienie z uwagi na to, że jest ona bezprzedmiotowa i jako taka nie może wywierać skutków prawnych w odniesieniu do stanu prawnego, który został jednoznacznie uprzednio rozstrzygnięty uchwałą z dnia 4 września 2008 r. i którego konsekwencją było zawarcie umowy sprzedaży udziałów w spółce pozwanego na rzecz podmiotu trzeciego, który wykonywał prawa głosu z nabytych od powoda udziałów w spółce pozwanego. Ze stanowiska powoda wynika, że przesądzenie faktu nieistnienia uchwały nr 4 ma znaczenie dla ustalenia skuteczności umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r., a co za tym idzie ma znaczenie dla dochodzenia przez powoda od spółki (...) Sp. z o.o. zapłaty za sprzedane tej spółce udziały.

Podkreślić jednak należy, na co zwrócił uwagę również pozwany, że zgodnie z utrwalonym w doktrynie i orzecznictwie poglądem interes prawny nie istnieje wówczas, gdy jest już możliwe wytoczenie powództwa o świadczenie (tak Bronisław Czech w Kodeks postępowania Cywilnego. Komentarz. Tom I pod red. K. Piaseckiego, Wydawnictwo C.H. Beck 1996 r.). W orzecznictwie pogląd taki najdobitniej wyrażony został w wyroku z dnia 21 stycznia 1998 r. (II CKN 572/97 – niepublikowany), gdzie Sąd Najwyższy stwierdził „Brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje w sytuacji, gdy powód może żądać świadczenia bądź na drodze sądowej, bądź w postępowaniu administracyjnym.” Podobnie Sąd Najwyższy wypowiedział się między innymi w wyroku z dnia 6 czerwca 1997 r. (II CKN 750/99 – opublikowane w Monitorze Prawniczym 1998/2/3), a w nowszym orzecznictwie w wyroku z 24 czerwca 2005 r., pkt 2 (V CK 704/04 – niepublikowane), gdzie wskazano „Pojęcie interesu prawnego w ustaleniu w procesie istnienia lub nieistnienia prawa, lub stosunku prawnego powinno być pojmowane elastycznie z uwzględnieniem celowościowej wykładni pojęcia interesu prawnego, konkretnych okoliczności danej sprawy i od tego, czy w drodze powództwa o świadczenie strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw.”

Oceniając czy w konkretnej sprawie powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia stosunku prawnego (zwłaszcza w postępowaniu gospodarczym z uwagi na treść art. 479¹² k.p.c.) nie sposób pominąć w jaki sposób istnienie tego interesu uzasadnił. W niniejszej sprawie powód wskazał, iż interes ten wyraża się w zapewnieniu wykonania postanowień umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r., a w konsekwencji uzasadniać ma skuteczność dochodzenia zapłaty ceny za sprzedane spółce (...) sp. z o.o. udziały. Zdaniem Sądu tak określony interes prawny nie może uzasadniać żądania ustalenia istnienia stosunku prawnego na podstawie art. 189 k.p.c., **powód bowiem może uzyskać ochronę swoich praw wytaczając powództwo o świadczenie, gdzie przedmiotem żądania pozwu byłoby żądanie zapłaty ceny za sprzedane spółce (...) Sp. z o.o. udziały.** Rozstrzygając powództwo o zapłatę Sąd musiałby bowiem przesądzić najpierw o ważności uchwał z dnia 4 września 2008 r. i tym samym skuteczności umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r., a w konsekwencji rozstrzygnąłby o zasadności dochodzonego roszczenia o zapłatę. Tym samym postępowanie z powództwa o zapłatę obejmowałoby swym zakresem i w całości pochłaniało przedmiot niniejszego postępowania. Podkreślenia wymaga również, iż powód wystąpił z roszczeniem o zapłatę przeciwko spółce (...) Sp. z o.o., a sprawa ta toczyła się przed Sądem Okręgowym w Warszawie, pod sygn. XVI GC 631/09. Zatem skuteczność umowy sprzedaży, a więc również istnienie i ważność uchwał z dnia 4 września 2008 r. i z dnia 21 maja 2009 r. będą podlegać badaniu jako przesłanki żądania powoda. W tej sytuacji powód nie tylko może realizować swój interes prawny poprzez wytoczenie powództwa o świadczenie, ale również w rzeczywistości go realizuje.

W judykaturze i doktrynie przyjmuje się ponadto, że interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego lub prawa, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości w tym zakresie i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 5 kwietnia 2007 r., w sprawie o sygn. III AUa 1518/05). Podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 marca 2002 r., w sprawie o sygn. II CKN 919/99 stanął na stanowisku, iż: „Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie, wynikające z błędnego przekonania co do przysługiwania powodowi określonych uprawnień, ryzyko naruszenia w przyszłości jego praw. W przypadku gdy dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym powodowi służy roszczenie o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie, znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przestankowego”.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nawet uwzględnienie roszczenia w kształcie określonym w pozwie, **nie zapewniłoby powodowi ochrony jego interesu i nie zakończyło sporu między stronami w sposób definitywny**. Samo ustalenie nieistnienia uchwały (...) z dnia 21 maja 2009 r. nie przesądziłoby bowiem o ważności i skuteczności umowy sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r. i zasadności roszczeń dochodzonych na podstawie tej umowy. Podkreślenia wymaga, iż właśnie dochodzenie przez powoda roszczeń wynikających z umowy sprzedaży udziałów zapewni mu dalej idącą ochronę niż wyrok o charakterze deklaratywnym uwzględniający powództwo w niniejszej sprawie. Co ciekawe najwyraźniej również powód był tego samego zdania skoro wytoczył przeciwko (...) sp. z o.o. powództwo o zapłatę ceny za sprzedane na jej rzecz umową z dnia 22 października 2008 r. udziały w spółce (...) Sp. z o.o. Sprawa ta zakończona została w pierwszej instancji wydaniem wyroku z dnia 9 września 2011 r. (k. 594-595).

Wyjaśnić również należy, iż powód nie ma racji wskazując, że jego interes prawny w żądaniu nieistnienia uchwały (...) wykracza poza zakres sprawy o zapłatę. Uchwała (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. nie przesądza bowiem w żaden sposób kwestii, czy powód jest, czy też nie jest wspólnikiem pozwanego. Uchwała ta dotyczy jedynie kwestii wyrażenia zgody na sprzedaż udziałów w pozwanej spółce, a jak to już wspomniano o tym czy powód jest czy nie jest wspólnikiem pozwanej spółki decyduje to czy umowa sprzedaży udziałów z dnia 22 października 2008 r. została ważnie i skutecznie zawarta. Zmierzając zatem do ustalenia czy jest wspólnikiem pozwanej spółki powód powinien raczej wytoczyć powództwo o ustalenie istnienia stosunku prawnego jakim jest umowa sprzedaży udziałów.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należy, że powód nie wykazał, że ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia uchwały (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2009 r. Dlatego, z uwagi na brak wymienionej w art. 189 k.p.c., koniecznej dla uwzględnienia powództwa o ustalenie przesłanki, powództwo w niniejszej sprawie musiało zostać oddalone.

Wskazać również należy, iż interes prawny w sprawie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa nie decyduje wprost o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje bądź nie. Przesądzenie interesu prawnego powinno wyprzedzać badanie materialnoprawnych przesłanek żądania, a więc w niniejszej sprawie kwestii, czy uchwałę wspólników z dnia 21 maja 2009 r. można uznać za nieistniejącą. Z uwagi zatem na brak interesu prawnego żądania powoda, żądanie to nie wymagało dalszej jego oceny pod kątem jego zasadności i przesądziło o **oddaleniu powództwa**.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając obowiązkiem ich zwrotu powoda, który uległa w swoich żądaniach, na rzecz wygrywających sprawę pozwanego.

Stosownie do przepisu art. 98 § 3 w związku z art. 99 k.p.c. do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie i wydatki jednego radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty

nakazanego przez Sąd osobistego stawiennictwa strony. Wydatki poniesione przez pozwanego to wynagrodzenie radcy prawnego należne stosownie do § 10 ust. 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 z późn. zmianami) w kwocie 360 zł, koszty związane z przeprowadzeniem dowodów z zeznań świadków w kwocie 439, 09 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Orzeczenie o zwrocie pozwanemu ze Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwoty 3 560, 91 zł Sąd oparł na treści art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 167, poz. 1398 z późn. zmianami), zgodnie z którym Sąd z urzędu zwraca stronie należności z tytułu wydatków, stanowiące różnicę między kosztami pobranymi od strony a kosztami należnymi. Ponieważ wpłacona przez pozwanego zaliczka przewyższała koszty poniesione w związku z przeprowadzeniem dowodów z zeznań świadków, konieczny stał się zwrot jej niewykorzystanej części.

SSR del. Andrzej Sobieszczęński

(...)

(...)